

یوم الترویه (روز ترویه)

هشتم ذی الحجه روز ترویه است و این روزی است که حجاج نیت حج تمتع می نمایند و محرم شده از مکه سمت منی حرکت می نمایند و شب را در آنجا بیتوته می کنند و صبح عرفه به جانب عرفات رهسپار می گردند...

هشتم ذی الحجه روز ترویه است و این روزی است که حجاج نیت حج تمتع می نمایند و محرم شده از مکه سمت منی حرکت می نمایند و شب را در آنجا بیتوته می کنند و صبح عرفه به جانب عرفات رهسپار می گردند.

علت نامگذاری:

ترویه در لغت به معانی زیر آمده است :

سیراب کردن ، سیراب گردانیدن ، کسی را بر روایت شعر داشتن ، در کاری اندیشه کردن اندیشیدن ، در کار و نگریستن پایان آن را و تعجیل نکردن در جواب (لغت نامه دهخدا)
در علل الشرایع در سر نامیدن این روز به ترویه حدیثی از امام صادق علیه السلام که راوی می گوید: از حضرت پرسیدم چرا روز ترویه را روز ترویه نامیده اند؟

حضرت فرمود: زیرا در عرفات آب نبود و حاجی ها روز هشتم ذی حجه از مکه آب برمی داشتند و به عرفات می بردند و برخی از ایشان به بعضی دیگر می گفتند: ترویتم، ترویتم (سیراب شدید، سیراب شدید) لذا به خاطر همین، روز هشتم را روز ترویه نامیدند. (1)

باز نقلی دیگر آمده است که زمانی که ابراهیم علیه السلام مأمور شد خانه کعبه را بسازد مکان آنرا نمی دانست در نتیجه خداوند جبرئیل سلام الله علیه را نازل کرد تا مکان خانه را برای ابراهیم مشخص کند و خداوند تعالی پایه های کعبه را از بهشت نازل فرمود و حجارالاسود نیز نازل شد. سپس ابراهیم برای کعبه دو در قرار داد، دری در سمت مشرق و دری در سمت مغرب که مستجار نامیده می شود. وقتی ساخت کعبه به اتمام رسید ابراهیم و اسماعیل حج بجا آوردند و جبرئیل در روز هشتم ذی حجه (روز ترویه) بر آن دو نازل شد و گفت برخیزید و آب جمع آوری کنید، چون در زمین عرفات آبی وجود ندارد. بهمین دلیل این روز، روز ترویه (یعنی ذخیره کردن آب) نامیده شد. سپس ابراهیم گفت پروردگارا این شهر را محلی امن قرار بده و اهل آن را از میوه ها بهره مند کن... (سوره ابراهیم/35)

امام صادق (علیه السلام) فرمود: منظور از بهره مندی از ثمرات، ثمره قلوب یعنی محبت مردم و تمایل آنها نسبت به مکه است تا بسوی آن بروند. (2)
همانطور که آشکار گردید وجه تسمیه یوم الترویه یا روز ترویه در کلام امامان معصوم برداشتن و ذخیره نمودن آب در روز هشتم ذی حجه می باشد.

از ابن عباس نقل شده که حضرت ابراهیم علیه السلام در خواب دید که فرزندش را سر می برند. فأصبح بروی یومه أجمع «پس صبح بیدار شده و همه آن روز را می اندیشید» که آیا خواب او امری است از جانب خدا یا نه؟ از این رو آن روز ترویه نامیده شد، پس لز آن در شب دوم در خواب دید فلما أصبح عرف أنه من الله «چون صبح شد دانست که آن از جانب خداست» از این رو آن روز عرفه نامیده شد. (3)

منزلت روز ترویه :

روز ترویه یکی از ارزشمندترین روزهای زمان برشمرده شده است که خود آداب و اعمال مخصوصی دارد. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: خدای تبارک و تعالی از هر چند چهار شماره برگزید، از فرشتگان: جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و عزرائیل و از پیغمبران چهار نفر برای مبارزه بوسیله شمشیر: ابراهیم و داوود و موسی و من و از خاندانها چهار خاندان که فرمود: خاندان آدم و نوح و خاندان ابراهیم و خاندان عمران را بر جهانیان برگزید و از شهرها چهار شهر برگزید و فرمود: سوکند به تین و زیتون و طورسینین و این بلد امین پس مقصود از تین مدینه است و از زیتون بیت المقدس و از طورسینین کوفه و از بلد امین مکه و از زنها چهار زن برگزید: مریم و آسیه و خدیجه و فاطمه سلام الله علیها و از اعمال حج چهار عمل را برگزید: قربانی کردن و صدا به لبیک بلند کردن و احرام و طواف و از ماهها چهار ماه که ماههای حرامند برگزید: رجب و شوال و ذی القعدة و ذی الحجه و از روزها چهار روز برگزید: روز جمعه و روز ترویه (هشتم ذی حجه) و روز عرفه و روز عید قربان. (4)

شیخ صدوق در امالی آورده است که از جمله اعمال مستحبی حج اینکه روز ترویه از هنگام زوال شمس تا شب را درک کند تمام حج تمتع را درک کرده است. (5)

طبق این روایات منزلت روز ترویه تا جایی است که درک آن مساوی با درک تمام حج انگاشته شده است، چرا که روز ترویه در اصل آماده شدن برای ورود به عرفات و عید قربان است.

اعمال این روز :

محمدبن ابی عمیر از یکی از یارانش از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که فرمود: روزه روز ترویه کفاره گناهان یک سال و روزه روز عرفه کفاره گناهان دو سال است. (6)

محدث قمی در مفاتیح الجنان روزه این روز را برابر با کفاره شصت سال برشمرده است و آورده است که شیخ شهید غسل این روز را مستحب دانسته است.

وقایع این روز:

در این روز؛ فرستادن نامه امام حسین علیه السلام به کوفه پس از شهادت مسلم بن عقیل: بسم الله الرحمن الرحيم: از طرف حسین بن علی بسوی برادران مؤمن و مسلمان سلام علیکم.

.... من روز سه شنبه هشتم ماه ذی حجه که روز ترویبه است از مکه معظمه بسوی شما حرکت نموده ام. موقعی که فرستاده من بر شما وارد شد در کار خود شتاب کنید و کوشا باشید زیرا من در همین روزها نزد شما خواهم آمد و السلام علیکم و رحمت الله و برکاته.

مورخین خروج اما حسین علیه السلام از مکه به سمت کوفه را هشتم ذی حجه یعنی روز ترویبه نگاشته اند که اکنون به بررسی آن می پردازیم.

دیدگاه فقها:

از دیدگاه فقهی این سخن مشهور که امام حسین علیه السلام حج خود را نیمه تمام گذاشت سخن نادرست است زیرا امام علیه السلام در روز هشتم ذی حجه (یوم ترویبه) از مکه خارج شد، در حالی که اعمال حج که با احرام در مکه و وقوف در عرفات شروع می شود از شب نهم ذی حجه آغاز می شود، بنابراین امام علیه السلام اصولاً وارد اعمال حج نشده بود تا آن را نیمه تمام گذارد. ایشان در هنگام ورود به مکه عمره مفرده انجام داد. البته مشهور است در برخی از کتابها مانند ارشاد شیخ مفید آمده که حضرت حج خود را تبدیل به عمره کرد و طواف و سعی انجام داد و از احرام بیرون آمد بدلیل اینکه قادر نبود حج خود را تمام نماید که این نظر بعید است.

روایتی نیز از امام صادق علیه السلام ذکر شده است که فرمود: قد اعتمر الحسین بن علی علیه السلام فی ذی الحجه ثم راح یوم الترویبه الی العراق و الناس یروحون الی منی و لا بأس باعمره فی ذی الحجه لمن لا یرید الحج(7): امام حسین علیه السلام در ماه ذی الحجه عمره انجام داد و سپس در روز ترویبه (هشتم) به سوی عراق حرکت کرد و کسی که نمی خواهد حج انجام دهد می تواند عمره انجام دهد. که می توان دلایل این خروج را بطور خلاصه چنین ذکر نمود: 1- خطر جانی 2- شکسته نشدن حرمت بیت الله الحرام.

ایشان به عبدالله بن زبیر فرمود: به خداوند سوگند، اگر یک وجب خارج از مکه کشته شوم برای من دوست داشتنی تر است تا آن که به اندازه یک وجب در داخل مکه کشته شوم به خداوند سوگند: اگر من به لانه ای از لانه جانواران پناه برم مرا از آن بیرون خواهند کشید تا آنچه را از من می خواهند به دست آورند.(8)

پی نوشت :

1- علل الشرایع ج 2 ص 399 باب 171

2- قصص النبیاء ص 193

3- صحیفه سجادیه ترجمه و شرح فیض الاسلام ص 322

4- خصال ترجمه مهری ج 1 ص 249

5- امالی شیخ صدوق ترجمه کمره ای ص 651، احتجاجات ترجمه ج 4 بحارالانوار ج 2 ص 391

6- ثواب الاعمال ترجمه انصاری ص 145

7- کافی ج 4 ص 536

8- وقعه الطف ص 152

نویسنده: حسن نجفی

منبع: راسخون